

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет менеджменту та права
Кафедра права

Маньгора Т.В.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень: другий (магістерський)

Вінниця 2023

Міжнародне публічне право та захист прав людини. Програма навчальної дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право, галузі знань 08 Право, освітньо-професійної програми «Право». Вінниця: ОЦ ВНАУ, 2023 17 с.

Розробники: Маньгора Т.В. доцент кафедри права, кандидат юридичних наук

Рецензенти:

Горішна Н.П. кандидат історичних наук, доцент кафедри права Вінницького інституту ПрАТ «ВНЗ» МАУП».

Правдюк А.Л. кандидат юридичних наук, доцент кафедри права факультету менеджменту та права Вінницького національного аграрного університету.

Рекомендовано кафедрою права № 4 від 06.09. 2023 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету менеджменту та права
Протокол № 4 від 15.09. 2023 року

Схвалено науково-методичною радою ВНАУ
Протокол № 2 від 25.09. 2023 року

Програма призначена для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 081 Право, галузі знань 08 Право, освітньо-професійної програми «Право» під час підготовки з нормативної дисципліни «Міжнародне публічне право та захист прав людини».

Програма орієнтована на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності студентів.

1. Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародне публічне право та захист прав людини» спрямована на отримання здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти. Зазначена навчальна дисципліна покликана розширити знання здобувачів вищої освіти про об'єкти та суб'єктів права міжнародного публічного права, міжнародний захист прав людини, правову природу прав і свобод людини, форми їх реалізації, а також про систему національних та міжнародних засобів захисту прав і свобод людини.

Мета дисципліни - формування системи знань щодо історичних передумов та сучасного становлення системи правового захисту особи на міжнародному рівні; правничого світогляду, правосвідомості і правової культури правознавця, юридичного мислення; застосування теоретичних правничих знань на практиці.

Завданням дисципліни є систематизація та розширення знання про міжнародне публічне право; отримання навичок та уявлень, необхідних для міжнародного захисту прав людини; вивчення існуючих міжнародно-правових механізмів досягнення високого рівня захисту прав людини; ознайомлення з принципами, на яких ґрунтуються міжнародні стандарти в галузі прав людини.

2. Компетентності та результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти інтегральними, загальними та фаховими компетентностями, зокрема:

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.

Спеціальні (фахові) компетентності(СК):

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

Дисципліна забезпечує програмні результати навчання:

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

ПРН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (softskills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод самопрезентації).

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна базується на вивченні таких дисциплін: «Захист права власності», «Виробнича практика», «Ділова іноземна мова».

4. Програма навчальної дисципліни

Атестація 1. Україна як суб'єкт міжнародного права

Тема 1. Міжнародно-правові засади співробітництва України з суб'єктами міжнародного права, включаючи питання визнання.

Роль і значення (Європейської) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та практики Європейського суду з прав людини для правової системи України. Поняття суб'єктів міжнародного права. Види суб'єктів міжнародного права. Основні принципи міжнародного права. Визнання в міжнародному праві. Правонаступництво в міжнародному праві.

Тема 2. Міжнародно-правові стандарти і конституційне законодавство України про правовий статус індивіда.

Поняття міжнародно-правових стандартів. Класифікація міжнародно-правових стандартів. Роль міжнародно-правових стандартів у формуванні правового статусу людини і громадянина. Основні положення Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р. Міжнародно-правові стандарти громадянських (особистих) прав людини. Міжнародно-правові стандарти економічних, соціальних та культурних прав людини. Міжнародно-правові стандарти прав осіб, що належать до певних груп населення. Дотримання міжнародно-правових стандартів прав людини судовими органами України.

Тема 3. Порядок укладення, виконання та припинення дії міжнародних договорів України.

Основні положення Закону України «Про міжнародні договори України». Поняття міжнародного договору. Поняття міжнародного договору,

його структура та форма. Класифікація міжнародних договорів. Порядок і основні стадії укладення міжнародного договору. Форми надання державами згоди на обов'язковість міжнародного договору. Дія та припинення дії міжнародних договорів. Тлумачення міжнародного договору.

Тема 4. Міжнародно-правові питання участі України в міжнародних організаціях.

Історичні аспекти створення міжнародних організацій. Поняття і види міжнародних організацій. Правосуб'єктність міжнародних організацій. Участь України в ООН. Участь України в СОТ та співпраця з Інтерполом. Участь України в МВФ. Регіональні міжнародні організації. Міжнародні конференції.

Тема 5. Дія міжнародного права в національній правовій системі України. Міжнародно-правові інструменти впливу правової системи Європейського Союзу на правопорядок України, зокрема питання наднаціональності.

Поняття правової системи України. Співвідношення правової системи з близькими за змістом правовими категоріями. Характеристика права ЄС. Система джерел Європейського Союзу. Вплив правової системи Європейського Союзу на правопорядок України. Наднаціональність права ЄС у функціонуванні інституційної системи Європейського Союзу. Проблема співвідношення наднаціональності права міжнародних організацій і суверенітетом незалежних держав.

Тема 6. Загальні положення і правовий статус Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони.

Загальна характеристика і правовий статус Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та Євроатомом. Зміст та імплементація

Угоди. Укладення та набрання чинності Угодою про асоціацію. Тимчасове застосування Угоди про асоціацію. Діалог та співробітництво з питань внутрішніх реформ. Розвиток співпраці з питань зовнішньої політики та політики безпеки. Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі.

Атестація 2

Міжнародно-правові засоби вирішення спорів

Тема 7. Міжнародно-правові підстави та засоби зміни державної території.

Міжнародно-правові питання території. Правовий режим території. Державна територія та її складові частини. Правові підстави за засоби зміни державної території: самовизначення, цесія, ефективна окупація, давнина володіння. Протиправні зміни державної території: військова окупація, анексія. Поняття та види оренди території. Державні кордони, види, способи встановлення, правовий режим.

Тема 8. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів. Практика розгляду спорів за участі України у міжнародних судових установах.

Поняття та види міжнародно-правових засобів вирішення спорів. Поняття та сфери компетенції міжнародних арбітражів. Міжнародні суди та їх юрисдикція. Сфера дії Міжнародного суду з прав людини. Вирішення спорів у межах міжнародних організацій. Вирішення міжнародних спорів між державами та юридичними і фізичними особами. Сутність мирного врегулювання міжнародних суперечок. Застосування практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та Суду ЄС (Європейський суд справедливості, European Court of Justice) відповідно до ратифікованих міжнародних договорів. Обов'язковість практики ЄСПЛ. Проблематика застосування практики ЄСПЛ в українській правовій системі. Критерії та механізми застосування практики ЄСПЛ.

Тема 9. Наслідки порушення міжнародно-правових зобов'язань у міжнародному праві.

Право міжнародної відповідальності. Поняття та підстави виникнення міжнародно-правової відповідальності. Поняття та види міжнародних правопорушень за які настає міжнародна відповідальність. Види та форми відповідальності. Обставини, які виключають відповідальність держав. Міжнародно-правові санкції: класифікація та порядок застосування.

Тема 10. Правове регулювання застосування сили у міжнародних відносинах та систем колективної безпеки.

Випадки правомірного застосування збройної сили в міжнародних відносинах. Декларація "Про недопустимість втручання у внутрішні справи держав і захист їх незалежності та суверенітету" 1965 р. Основні положення Статуту ООН. Декларація "Про принципи міжнародного права, які стосуються дружніх взаємовідносин та співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй". критерії, які повинні бути дотримані при застосуванні збройної сили в ході реалізації права на самооборону. Система колективної безпеки.

Тема 11. Питання статусу та режиму морських просторів, зокрема участь України у міжнародних конвенційних механізмах. Міжнародно-правові засади статусу та режиму повітряних та космічних просторів, зокрема участь України у міжнародних конвенційних механізмах.

Основні положення Конвенції ООН з морського права. Поняття, джерела та принципи міжнародного морського права. Міжнародно-правова класифікація морських просторів. Територіальне мора та прилегла зона. Участь України у міжнародних конвенційних механізмах. Поняття "відкрите море" і його свободи. Прапор судна. Морське дно. Морські протоки. Міжнародні канали. Питання про міжнародно-правовий режим Антарктики.

Поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права. Правовий режим повітряного простору України. Польоти в міжнародному повітряному просторі. Комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях. Міжнародна організація цивільної авіації (МОЦА=ІКАО). Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору. Космічний простір і небесні тіла. Космічні об'єкти.

Тема 12. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням

Міжнародні механізми захисту прав людини. Право громадян України на звернення до конвенційних органів з захисту прав людини. Терміни та поняття механізмів міжнародного захисту прав людини. Роль органів ООН: Економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОС). Види правозахисних органів. Види регіональних систем захисту прав людини: Американська, Африканська, Європейська. Роль Європейського суду з прав людини у міжнародному контролі за виконанням міжнародних зобов'язань. Процедура розгляду справ Європейським судом. Справи що не розглядає Європейський суд. Право громадян України на звернення до конвенційних органів з захисту прав людини.

Тема 13. Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони навколишнього середовища

Участь України в міжнародній природоохоронній діяльності. Міжнародне співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища. Міжнародне співробітництво в галузі ядерної та радіаційної безпеки. провідних міжнародних організацій, діяльність яких пов'язана із вирішенням глобальних чи регіональних проблем, охорони довкілля. Україна, як член Ради Європи. Інтеграція України в систему світового господарства.

5. Контрольні питання з курсу навчальної дисципліни

1. Історія науки міжнародного права: основні етапи та наукові школи.
2. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
3. Міжнародний звичай як джерело міжнародного права.
4. Принципи міжнародного права.
5. Взаємозв'язок міжнародного і внутрішньодержавного права.
6. Правова система України та міжнародне право.
7. Держава як суб'єкт міжнародного права.
8. Види міжнародних компаній.
9. Визнання держав та інших суб'єктів міжнародного права.
10. правонаступництво в міжнародних відносинах. Підстави правонаступництва.
11. Міжнародно-правова відповідальність.
12. Міжнародне правопорушення.
13. Класифікація міжнародних правопорушень.
14. Територія за міжнародним правом.
15. Міжнародні спори.
16. Дипломатичне право.
17. Консульське право.
18. Класифікація прав людини.
19. Міжнародно-правовий захист прав людини.
20. Громадянство як інститут конституційного та міжнародного права.
21. Право міжнародних договорів.
22. Поняття та джерела міжнародного морського права.
23. Міжнародно-правові статус і режим внутрішніх вод.
24. Міжнародно-правові статус і режим територіального моря.
25. Міжнародно-правові статус і режим прилеглої зони.
26. Міжнародно-правові статус і режим виключної економічної зони.
27. Міжнародно-правові статус і режим відкритого моря.

28. Поняття і джерела міжнародного повітряного права.
29. Поняття та джерела міжнародного економічного права.
30. Принципи міжнародного економічного права.
31. Суб'єкти міжнародного економічного права.
32. Примусові заходи в міжнародних економічних відносинах.
33. Міжнародно-правові і національно-правові гарантії безпеки України.
34. Міжнародно-правове регулювання міжнародних економічних відносин.
35. Міжнародно-правові інструменти впливу правової системи Європейського Союзу на правопорядок України, зокрема питання наднаціональності.
36. Міжнародні зобов'язання України у сфері охорони навколишнього середовища.
37. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням.
38. Практика розгляду спорів за участі України у міжнародних судових установах
39. Система права зовнішніх зносин.
40. Добросовісне виконання зобов'язань з міжнародного права
41. Декларація про принципи міжнародного права, стосовно дружніх відносин і співробітництва між державами, відповідно до статуту ООН від 24 жовтня 1970 року

Рекомендовані джерела та література

Нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text
3. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154/conv#Text
4. Конвенція про права дитини № 995_021 від 20.11.1989 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/conv#top
5. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
6. Конвенція про припинення злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_149#Text
7. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Основні:

1. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
2. Дяків Т., Тетарчук І. Міжнародне право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 208 с.
3. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право, 2020. Т. 1: Основи теорії. 416 с.
4. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса: Фенікс, 2018. 774 с.

Додаткові:

1. Басенко Р.О., Шаравара Р.І., Аванесян Г.М. Теоретико-правові засади гармонізації законодавства України та Європейського союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №3. С. 241-244.
2. Буткевич О.В. Міжнародне право ХХІ ст.: утвердження концепції «живого права». *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. С. 37-47.
3. Васецький В. Агресія російської федерації проти України: правові наслідки. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 17. С. 121-124.
4. Гуцова О.С., Яковюк І.В. Екологічна дипломатія Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №5. С. 634-637.
5. Діяльність міжнародних органів щодо забезпечення міжнародно правової відповідальності в публічному праві : матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції, м. Дніпро, 25 жовтня 2019. Дніпро. 2019. 105 с.
6. Київець О. Поняття «Джерела міжнародного права» : доктрина і практика / Університетські наукові записки. 2009. С. 212-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2009_3_41
7. Кияниця І. Внутрішньодержавне значення джерел міжнародного публічного права. *Український часопис міжнародного права*. 2001. № 1. С. 19-24.
8. Ковальова М.В. Деякі питання тлумачення міжнародних договорів. *Часопис Київського університету права*. 2022. № 1. С. 267-271.
9. Коверзнев М.С. Відповідальність у міжнародному праві. *Альманах міжнародного права*. 2017. № 13. С. 49–56.
10. Кофман Б.Я. Роль міжнародно правових стандартів прав людини у формуванні правового статусу людини і громадянина. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 109-114.
11. Кухарчук О.В., Ткаченко Р.О., Сенаторова О.А. Відповідальність держав у міжнародному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*.

2022. №5. С. 646-648.

12. Маньгора В. В. Реформування правової системи України під впливом міжнародного права. *Інформація і право*. 2021. № 3 (38). С. 35-41.

13. Мережко А. А. В каком смысле мы можем говорить о сравнительном международном праве? URL: <https://www.academia.edu/>

14. Міжнародне публічне право [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ : у 3 т. / за заг. ред. В. Ф. Антипенка ; Нац. авіац. ун-т. Київ : НАУ, 2012.

15. Міжнародне публічне право [Текст] : підручник / [В. М. Репецький та ін.] ; за ред. проф. В. М. Репецького ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ф-т міжнар. відносин. 2-е вид., стер. К. : Знання, 2012. 437 с.

16. Мохд Н. Міжнародне публічне право: фрагментація та регіоналізація. *Інтернаука*. Серія: Юридичні науки. 2021. № 6. С. 83–88. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/16266952799562.pdf>

17. Перепьолкін С.М. Міжнародне право [Текст] : словник-довідник / [С. М. Перепьолкін, Т. Л. Сироїд, Л. А. Філяніна] : за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Сироїд Т. Л. Харків : Юрайт, 2014. 403 с.

18. Петрина В.Н. Поняття міжнародного комерційного арбітражу: порівняльний аспект. *Часопис Київського університету права*. 2022. № 1. С. 271-274.

19. Письменна В.О. Міжнародне право крізь призму солідаристського та структурно-функціонального підходів. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 54. С. 80-90.

20. Сірант М.М. Міжнародне публічне право. Схеми та дефініції [Текст] : [навч. посіб.] / Мирослава Сірант ; Нац. ун-т "Львів. політехніка", Навч.-наук. Ін-т права та психології. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. 215 с.

21. Тараненко М.М., Царик О.В., Дмитрієнко К.О. Договори та їх вплив на міжнародні відносини. *Сучасні проблеми міжнародного права*. Юридичний науковий електронний журнал. 2022. №3. С. 260-264

22. Теліпко В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: Навч.

посіб. За заг. ред. Теліпко В. Е. К.: Центр учбової літератури, 2010. URL: http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/111764/mod_resource/content/1/telipko_ovcharenko_posibnik.pdf.

23. Тимченко Л.Д. Міжнародне право [Текст] : підручник. К. : Знання, 2012. 631 с.

24. Українська революція гідності, агресія РФ і міжнародне право [Текст] : [монографія] / Укр. асоц. міжнар. права ; [Антонович М. М. та ін. ; упоряд. і заг. ред. Задорожній О. В.]. Київ : К.І.С, 2014. 1013 с.

25. Філатов В.В. Імплементация міжнародних норм як основний засіб удосконалення національного законодавства. *Право і суспільство*. 2013. № 6.2. - С. 392-395.

26. Чижмарь, Ю.В. Національне та міжнародне право: теоретико-правові проблеми [Текст] : монографія. Харків : Діса плюс, 2015. 472 с.

27. Чулінда Л.І., Красницька А.В. Сучасні проблема офіційного тексту міжнародних договорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. №1. С. 331-334.

28. Шаповалова О.І. Сутність та типологія норм у міжнародних відносинах: аналіз з позицій концепції нормативної сили. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право*. 2013. № 2. С. 28-35.

29. Шукюров Т.Ю. Консультативна юрисдикція Європейського суду з прав людини відповідно до протоколу 16 до Європейської конвенції з прав людини: перспективи її подальшого розвитку. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 4. С. 194-199.

Інформаційні ресурси

<http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

<http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

<http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.

<http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.

<http://www.nau.ua> Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

<http://www.konspect.com> - Навчальний портал «Готуємось до занять»

<http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал

<http://student.pp.ua/load> - Студентський портал України

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО
ТА ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ**

**Програма навчальної дисципліни для здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

спеціальності 081 Право

освітньо-професійної програми «Право»

Маньгора Таміла Василівна

Віддруковано в обчислювальному центрі

Вінницького національного аграрного університету

21008, м. Вінниця,

вул. Сонячна, 3